

ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ
POCKET

Athens Prize
for Literature
2011

ΣΟΦΙΑ
ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ
ΑΠΟΨΕ ΔΕΝ
ΕΧΟΥΜΕ ΦΙΛΟΥΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

Χρόνια ονειρευόταν να το κάνει. Στη σχολή το μνημονεύουν
ακόμα. Λένε η μεγάλη φωτιά.

Βράδυ Δευτέρας, 8 Δεκεμβρίου 2008. Μετά την πορεία.

Τύλιξε το κασκόλ στο κεφάλι του και μπήκε στη Φιλοσοφική
μαζί με τους άλλους. Τους είδε να ξηλώνουν μάρμαρα, να σπάνε
τζάμια, να κομματιάζουν πόρτες.

Ανέβηκε στον τρίτο, στα γραφεία των καθηγητών.

Την άλλη μέρα, οι εφημερίδες έγραψαν «Βανδαλισμός», «Κόλα-
ση φωτιάς στο Αριστοτέλειο». Υπογράμμιζαν τα ελλιπή μέτρα
ασφαλείας κι έριξαν το ανάθεμα στο άσυλο.

Τσαφ – αίφνης μέσα στη νύχτα.

Η φωτιά άπλωσε τις λάμες της γιορταστικά. Άρχισε να καταπίνει
τους τακτοποιημένους φακέλους, τους τόμους στα ράφια.

Δε φανταζόταν πως τα βιβλία τσιρίζουν όταν καίγονται.

Ξεκοιλιασμένα ντουλάπια. Σπασμένοι υπολογιστές.

Χαλασμός γύρω.

Κατεβαίνοντας, διάβασε το παλιό σύνθημα. Το είχαν γράψει με
μαύρη μπογιά στην είσοδο της παλιάς Φιλοσοφικής.

ΚΟΥΒΑΛΑ ΤΟΝ ΠΡΟΤΖΕΚΤΟΡΑ

ΝΑ ΣΕ ΚΑΝΟΥΝ ΛΕΚΤΟΡΑ

Έφυγε αξιμέρωτα. Η Πανεπιστημίου γεμάτη πεταμένα δα-
κρυγόνα. Στο άγαλμα του Καρατάσσου, έδεσε το κασκόλ στο δεξί

τσαρούχι του ήρωα. Κάποιοι είχαν μπογιατίσει τον ανδριάντα. Του χαμογέλασε συνωμοτικά κι ανέβηκε την ανηφόρα της Ευαγγελίστριας.

Διδάκτωρ Ιστορίας: έτσι έγραφε το δίπλωμα που είχε καταχωνιασμένο στο γραφείο του.

Διδάκτωρ Ιστορίας

της Φιλοσοφικής Σχολής

του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

1981

ΤΩΝ ΕΧΘΡΩΝ ΤΑ ΦΟΥΣΑΤΑ ΠΕΡΑΣΑΝ

Στις 19 Οκτωβρίου 1981, μέρα Δευτέρα, ο Σουκιούρογλου έδιωξε τον Στράτο από την τάξη. Μπήκε σεκλετισμένος, πήρε απουσίες, κάποια εξυπνάδα πέταξε ο Στράτος, ο Σουκιούρογλου άστραψε, αρκετές προσβολές είχε καταπιεί από τον νεαρό με τις μούκλες. Του έκανε νόημα να τσακιστεί. Δέκα φοιτητές παρακολουθούσαν το μάθημα των Τουρκικών, οι πιο πολλοί με παππούδες πρόσφυγες που τα μιλούσαν ακόμα στο σπίτι. Γράφτηκαν στο Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου πρωτοετείς. Δεύτερη χρονιά και η γραμματική δυσκόλευε.

Ο Στράτος σηκώθηκε με το πάσο του, μάζεψε επιδεικτικά τα πράγματά του και βρόντηξε την πόρτα. Στην τσέπη του είχε ένα πεντακοσάριο.

– Εδώ, ρε, φώναζε σε κάτι αδέσποτα γυφτάκια που γύρναγαν με τουμπερλέκι.

Έσερναν τις σκισμένες παντόφλες τους στο πεζοδρόμιο. Τα δασκάλεψε να παίξουν κάτω από τα παράθυρα της τάξης. Αυτός στάθηκε απέναντι, στην είσοδο της πολυκατοικίας, και χάζεψε το θέμα. Τα γυφτάκια έπαιζαν αρκουδιάρικα, τσίριζαν στο ρεφρέν, μαζεύτηκε κόσμος. Κάποιοι τα πέρασαν για Πασοκάκια που πανηγύριζαν για χθες. Δεν ήταν λίγο πράμα, 48% ο Αντρέας, μύριζε αλλιώς ο αέρας σήμερα.

Ο Στράτος ήταν παιδί του Αντρέα, με την αφίσα του μεγάλωσε, να χαιρετάει ο αρχηγός με το ζιβάγκο, να υπόσχεται νίκη με το βλέμμα. Η Κορίνα, η αδελφή του –μισοριξιά τη φώναζε στα κρυ-

φά-, είχε κατουρήσει το παπούτσι του αρχηγού στην προεκλογική συγκέντρωση.

Εκείνη τη μέρα της κεντρικής ομιλίας, η μικρή φορούσε το βρακάκι με τις τουλίπες. Την έσφιγγε το λάστιχο, αλλά δεν τόλμησε να παραπονεθεί. Έφταιγε η μαμά, που επέμενε να πει το γάλα της πριν ξεκινήσουν. Όλοι είχαν στενοχωρηθεί που τελικά δεν ανέβηκε με τον θείο Αντρέα στην εξέδρα, αλλά της ήρθε κατούρημα και δεν ήταν κανείς εκεί να το πει, κανείς που να τον ξέρει δηλαδή, η μαμά κι ο μπαμπάς στέκονταν μακριά και την κοιτούσαν με κρυφό καμάρι.

Κρατήθηκε, κρατήθηκε όσο μπορούσε, αλλά, όταν δε θέλεις, πάντα σου έρχονται. Στο τέλος δεν άντεξε, άνοιξε τα πόδια και κατούρησε όρθια, πάνω στο καινούριο βρακί, μπορεί και να μην το καταλάβαιναν, σιγά μην το καταλάβαιναν έτσι που ήταν απασχολημένοι κι έτρεχαν πάνω κάτω, όμως πιτσιλίστηκε το παπούτσι του θείου Αντρέα, γούρι, φώναξε μία δεσποινίς και την τράβηξε μακριά, να αποφύγουν τα χειρότερα. Η μαμά έγινε κατακόκκινη που έπρεπε να φύγουν πριν αρχίσει η γιορτή. Δεν είχε προνοήσει να κουβαλήσει δεύτερο βρακί στην τσάντα της και ο μπαμπάς ούτε που συζητούσε ν' αφήσει την κεντρική ομιλία για ένα κατούρημα.

Η Κορίνα, που είχε κάνει χίλιες πρόβες για να χαμογελάσει και να σηκώσει ψηλά το χέρι, μαζί με τον θείο Αντρέα, σερνόταν τώρα πίσω απ' τη μαμά ντροπιασμένη. Άσε που είχε βραχεί και η κάλτσα της, την έσφιγγαν οι πασχαλίτσες στα μαλλιά και την πονούσε η μαμά, που την τραβολογούσε έξω φρενών.

Για την οικογένεια του Στράτου, ο Αντρέας ήταν κάτι σαν μακρι-

νός θεός, έτσι τον φώναζαν, στα γιορτινά τραπέζια τσούγκριζαν τα ποτήρια στην υγεία του και εύχονταν κυβέρνηση.

Ο Σουκιούρογλου έδειχνε δεξιός. Ο Στράτος το μύριζε, το έπιανε στον αέρα που ανέπνεε. Είχε εκπαιδευτεί από νήπιο να ξεχωρίζει τους απέξω, κυρίως τους δεξιούς, κάτι στο ντύσιμο, γκρι παντελόνι με πιέτα ή μπεζ μπουφάν παππουδίστικο. Την είχε στημένη στο δάσκαλο των Τουρκικών από μέρες, ένα παραπάνω σήμερα που ήταν παρούσα η Φανή. Ήθελε να δείξει στη συμμαθήτριά πως δε μασάει ο Στράτος, πως, άμα λάχει, κάνει σαματά.

Δεν τσιγκουνεύτηκε το πεντακοσάρικο, κι ας ήτανε λεφτά που θα τον έβγαζαν καθαρό μία βδομάδα, το έδωσε κολλαριστό από την τράπεζα στα γυφτάκια, προκειμένου να διαλύσει το μάθημα. Άναψε τσιγάρο και κάθισε στο πεζούλι της εισόδου. Ο Σουκιούρογλου σφάλισε τα παράθυρα, όμως οι τσιρίδες έμπαιναν από τις χαραμάδες, το τουμπερλέκι έσπαγε νεύρα, δάγκωναν τα χείλια τους οι συμμαθητές, κοπίαζαν να μη γελάσουν, ιδίως η Φανή που έσκυβε, όλο της έπεφτε το μολύβι κι έριχνε το μαλλί μπροστά, να μη φαίνεται το χασκόγελο. Ο δάσκαλος άντεξε είκοσι λεπτά με το ρολόι. Τους ανακοίνωσε κοφτά πως τελείωσαν για σήμερα. Δεν ήταν συνθήκες αυτές, σχολίασε σβήνοντας τον πίνακα. Έβαλε ασκήσεις και τους έδιωξε.

Μόλις κατέβηκε κι ο τελευταίος, το τουμπερλέκι σταμάτησε.

Ο Σουκιούρογλου κάθισε στην έδρα με τα χέρια στην τσάντα του. Ήταν παλιά, σε δυο σημεία είχε φαγωθεί το δέρμα και είχε μπαλω-

θεί προσεκτικά, ο τσαγκάρης της γειτονιάς τού είπε πως ήταν τυχερός, άνοιξε από τη μέσα μεριά, αλλιώς θα έβγαζε μάτι το μπάλωμα. *Είναι πάντως καλό δέρμα, κατσικίσιο, αντεχερό*, είπε ο τσαγκάρης και την πέρασε προσεκτικά με λάδι. Οι χαραγματιές άστραψαν στο πρωινό φως, στέναξε το πετσί από ευχαρίστηση.

Η τσάντα του παππού. Φαρμακοποιός, είχε έρθει από τη Σμύρνη, φαρμακοτρίφτης έλεγαν τότε, μιλούσε γαλλικά ο Σμυρνιός με τους πελάτες, τούρκικα με τους Τούρκους, έφυγε με ένα παπούτσι, το άλλο του βγήκε στην τρεχάλα, δε γύρισε να το μαζέψει. Στη Θεσσαλονίκη προσάραξαν στην Αρετσού, στα απολυμαντήρια. Τώρα είναι στάση δίπλα στη θάλασσα, κανείς δε θυμάται ότι στοιβάξαν τους πρόσφυγες στο τωρινό δημοτικό αναψυκτήριο, δεν είχανε τι να τους κάνουν. Και ο παππούς του Σουκιούρογλου έγινε φαρμακοποιός στο Τόψι, μέσα στις λάσπες.

Πέρασαν χρόνια, κόλλησε χτικιό από έναν άρρωστο που πήγε να εμβολιάσει. Ο άρρωστος έβηξε, ο παππούς πέθανε σε δύο μήνες, ο άλλος όμως έζησε παρ' όλες τις αντίθετες προβλέψεις, τον καταριέται η γιαγιά ακόμα. Το μόνο που έμεινε από τον παππού είναι η τσάντα του και μία κουνημένη φωτογραφία.

Ο δάσκαλος σηκώθηκε, έτριψε τα μάτια του να συνέλθει, χτένισε στον αέρα τη χωρίστρα του. Στα είκοσι οκτώ έδειχνε πατημένα σαράντα. Την προηγούμενη ήταν εφορευτική επιτροπή στην Καλαμαριά, έσβηνε με το χάρακα τα ονόματα στον κατάλογο, τον πλήρωσαν καλά γι' αυτήν τη δουλειά. Το βράδυ επέστρεψε με το λεωφορείο. Στην Τσιμισκή είδε μαζεμένο κόσμο. Γελαστά κορίτσια άλλαζαν αγκαλιές, μοίραζαν φιλιά, χόρευαν στη μέση του δρόμου. Πήρε το μάτι του τη Φανή.

Περπάτησε για λίγο ανάμεσα στους ανθρώπους που γιόρταζαν,

μύρισε τη χαρά τους. Κάποιοι τον ακουμπούσαν φιλικά στον ώμο. Μια μελαχρινή με πράσινο φουλάρι του άστραψε φιλή στο μάγουλο. Χαμογέλασε, πήγε να πει *ευχαριστώ*, αλλά κρατήθηκε. Κοίταξε το ρολόι του και αποφάσισε να γυρίσει στο σπίτι της γιαγιάς. Είχε να βάλει σε τάξη τις σημειώσεις του.

Η γιαγιά του Σουκιούρογλου, Νίνα τη φώναζαν, *Νινί* ο παππούς χαϊδευτικά, αλεύρωνε ψάρια στο κουζινάκι με την πετρογκάζ. Τα είχε δει στον ύπνο της και σκέφτηκε να ξορκίσει τη λαχτάρα με το τηγάνισμα. Κάτι μικρούλια ήταν, τα αγόρασε κοψοχροινιά απ' τον πλανόδιο ψαρά της Βαγγελίστρας, δεν είχαν πολύ φαΐ πάνω τους, όλο ψιλά κοκαλάκια για γλείψιμο. Στεκόταν σκυφτή στον πάγκο και τα αλεύρωνε, ήθελε να τα βρει ζεστά ο εγγονός, *ζουτ* έκανε στη γάτα που τριβόταν στα πόδια της, *ζουτ, μωρή*, πάτησε φωνή και την έσπρωξε με την παντόφλα. Η γάτα λούφαξε, αλλά δεν έφυγε, όλο και κάτι θα της έδιναν στο τέλος. Περίμενε κοιτώντας εκστατικά τα χέρια της γιαγιάς, που πασπάλιζαν τα ψάρια. Και η γιαγιά Νίνα, το γένος Σιμουλίδη, με το άσπρο μαλλί στεφανάκι στο μέτωπο και τις μπούκλες πιο κάτω μαύρες, κατάμαυρες, όπως τότε που τις χάιδευε ακόμα ο παππούς, έβαλε το λάδι να κάψει. Η τηλεόραση ανοιχτή, κάτι σχολίαζαν για τις εκλογές, όλο γι' αυτές μιλούσαν σήμερα. Η γιαγιά άφηνε το κουτί να παίζει. Έβγαλε την πιατέλα με τα ανθάκια, αυτή με τη ραγισματιά στην άκρη, άπλωσε μια χαρτοπετσέτα να τραβήξει το λάδι και στόλισε τα ψάρια στη σειρά. Γύρισε ν' ανοίξει την πόρτα, να ξεμυρίσει ο τόπος. Ωραίο το ψάρι, αφήνει όμως μυρωδιά. Έπιασε στον αέρα το τσακ, γύρισε κι αντίκρισε τη γάτα ανεβασμένη στον πάγκο.

Για τότε σήκωσε το τηγάνι, για τότε την περιέλουσε με καυτό

λάδι, για πότε χίμηξε να σωθεί το ζωντανό ουρλιάζοντας, ο Μαρίνος Σουκιούρογλου ούτε που το κατάλαβε.

Τον είδε να στέκεται στην πόρτα, με την τσάντα του παππού παραμάσχαλα και το στόμα μισάνοιχτο.

– Αχ, βρε γιαγιά, είπε τρυφερά, μόλις ξαναβρήκε τη φωνή του, τι σου έφταιγε το καημένο το ζώο. Τόσο κακό για ένα τηγανητό ψάρι.

Και η γιαγιά, που είχε περάσει Κατοχή, που είχε πλύνει ντάνες τις στολές των Γερμανών για να ταΐσει μια μπουκιά το παιδί της, χήρα γυναίκα, μόνη της, χωρίς ένα στήριγμα, αυτή που δεν παντρεύτηκε τον μπακάλη που τη ζήτησε, γιατί δεν είχε τα γελαστά μάτια του παππού και τα νύχια του μύριζαν παστωμένη σαρδέλα, κοίταξε τον Μαρίνο με στεγνωμένη λύπη.

Πήρε το πακέτο από τα χέρια του.

– Μη μου ξαναπάρεις μορταδέλα, τον μάλωσε, σ' το έχω πει τόσες φορές, μορταδέλα μου αγόραζε ο παππούς. Δε γίνεται να φάω από χέρι άλλου.

Έσπρωξε το πακέτο στο ψυγείο κι έστρωσε τραπέζι βουρκωμένη.

Σαράντα δύο χρόνια μετά το θάνατο του παππού, η γιαγιά Νίνα ακόμη δάκρυζε για μία φέτα μορταδέλα.

Στη συνέλευση δεν έπεφτε καρφίτσα. Το αμφιθέατρο είχε γεμίσει ασφυκτικά. Ήρθαν κι από τις άλλες σχολές, πάντα τελείωναν νωρίτερα, όλα τα ραντεβού δίνονταν στη Φιλοσοφική, που βράδιαζαν με τις κουβέντες και τα ψηφίσματα. Οι Πασοκτοσήδες εθεάθησαν καμαρωτοί, δεν έκρυβαν τη χαρά τους, χτυπούσαν ο ένας τον άλλο

στον ώμο συντροφικά, έκαναν καλαμπούρια, τραγουδούσαν φάλτσα, όλο μεγαθυμία πείραζαν τους Ρηγάδες, δικοί τους άνθρωποι, οι πιο πολλοί τους ψήφισαν κιόλας, ακόμα και οι Κνίτες πανηγύριζαν. Δαπίτης δεν υπήρχε ούτε για δείγμα και, αν υπήρχε, λούφαζε, πού να τολμήσει να μιλήσει. Μα πώς γινότανε σε μια σχολή φουλστα κορίτσια μόνο αγόρια να συνδικαλίζονται, απορούσαν μαθηματικοί και πολυτεχνίτες. Οι κόρες σιγοντάριζαν, αλλά σπανίως έβγαζαν φωνή στο αμφιθέατρο, ακόμα κι εκείνες της εξωκοινοβουλευτικής. Όμως σήμερα είχαν πάρει φωτιά οι πάντες. Έλεγαν πως το μεσημέρι κάποιοι έβαλαν κρυφά αμανέ στα μεγάφωνα, σκέτη μουσική όλο τσακίσματα, και πως σηκώθηκε να χορέψει μία κοντή απ' τη Σταυρούπολη, μια τσαπερδόνα του Νεοελληνικού. Πήδηξε στην έδρα, ξάπλωσε ανάσκελα σεινάμενη στο ρυθμό – με φούστα ως τον αστράγαλο, αλλά από μέσα ξυρισμένα πόδια – κρίμα, σχολίαζαν κάποιοι, μάσησε την κασέτα το μηχάνημα και έμεινε στη μέση ο χορός.

Συζητούσαν για τα μαθήματα, φώναζαν πως έπρεπε καθένας να επιλέγει ό,τι θέλει, με όποιον διδάσκοντα θέλει. Έλεγαν κι άλλα, για την κουλτούρα ως μηχανισμό κοινωνικής ενότητας, για τις υλικές συνδηλώσεις των λέξεων. Μιλούσαν και για την πολιτική της κουλτούρας, μάλωναν μεταξύ τους, *πώς πήγε τώρα εκεί η συζήτηση*, ψιθύριζαν μερικοί και δυσανασχετούσαν μόνοι τους. Οι ώρες περνούσαν, κόσμος μπαινόβγαίνει, έτρωγαν πίτα-γύρο, μερικοί ξετύλιγαν σοκοφρέτες, έπιναν μπίρες και συνέχιζαν, ώσπου ξανάρθε η συζήτηση στην κουλτούρα. Πετάχτηκε η Φανή, που το σκεφτόταν συνέχεια, όμως πάντα κάποιος άλλος έπαιρνε το λόγο, κάποιος πιο σίγουρος για τον εαυτό του, με καρφωμένες τις ιδέες στο κεφάλι του και έτοιμες τις λέξεις, ενώ εκείνη προσπαθούσε να τις βάλει στη σειρά.

Έγειρε μπρος να πάρει δύναμη.

– Παιδιά, είπε, στο Μπέλφαστ και στην Παλαιστίνη κουλτούρα δεν είναι ό,τι βάζεις στο κασετόφωνο. Είναι αυτό για το οποίο σκοτώνεις.

Παρόλο που το φώναξε, δεν ακούστηκε στη βαβούρα. Όμως οι διπλανοί τη συγχάρηκαν, αρκετοί μάλιστα πρόσεξαν πως ήταν συμπαθητική, σχεδόν όμορφη, με μια δική της ομορφιά, ιδιόκτητη. Η Φανή σκούπισε την ιδρωμένη παλάμη της στο μπουφάν και σήκωσε το χέρι να ψηφίσει. Δεν άκουσε τι ψηφίζανε, όμως ντράπηκε να ρωτήσει. Κοίταξε γύρω κρυφά, όλοι είχαν σηκώσει το χέρι.

Οπότε, εντάξει.

Δυο ορόφους πιο πάνω, στο γραφείο 313, ο Σουικιούρογλου έμπαινε αλαφροπάτητος, αφού πρώτα χτύπησε δύο φορές την πόρτα.

Ο καθηγητής Αστερίου ήταν χαντακωμένος στα χαρτιά του. Γνωστός για τον σκαιό και βάνουσο τρόπο του, όταν τον έπιαναν τα μπουρίνια του, αλλά και για την άνευ όρων γενναιοδωρία του, όταν είχε κέφια, φόβος και τρόμος για τους φοιτητές εξαιτίας της απρόβλεπτης συμπεριφοράς του, μελετούσε με πάθος. Πίστευε στις ανθρωπιστικές επιστήμες με μια πίστη παλιοκαιρίσια, σχεδόν θρησκευτική. Μυαλό ξυράφι, με απρόοπτα πετάγματα και ανατάσεις, όμως και ισχυρή λογική συγκρότηση, έγινε υφηγητής γρήγορα, παρά την ταπεινή καταγωγή. *Η ίσως εξαιτίας της*, έλεγαν οι εχθροί του. Τον υιοθέτησαν οι αστοί της πόλης, τον θαύμασαν, τον στήριξαν και τώρα τον μνημόνευαν ως παράδειγμα, *να τι μπορεί να κάνει η ευφυΐα*, έλεγαν, *στην Ελλάδα δεν υπάρχουν ταξικά συρματοπλέγματα, ο γιος του εργάτη γίνεται καθηγητής Πανεπιστημίου.*

Όμως εκείνος ήξερε πως δεν είχαν έτσι τα πράγματα. Ίσως γι' αυτό έκανε σημαία την καταγωγή του, ποτέ δεν την έκρυψε, συχνά την πετούσε στα μούτρα τους, όπως τότε, που τον προσκάλεσε ο καθηγητής Παζαράς στο εξοχικό του κι εκείνος άνοιξε κρυφά την ντουλάπα στο υπνοδωμάτιο, μέτρησε τα κοστούμια του ιδιοκτήτη, εξήντα τρία, όλα θερινά, φινό ύφασμα, τα χάιδευε και ευτυχούσαν τα ακροδάχτυλα. Και στο επίσημο δείπνο, που έπρεπε να φάει το ψάρι με μαχαιροπύρουνο, δηλαδή να πετάξει το μισό, και μάλιστα το καλύτερο μέρος, αυτό με τα κοκαλάκια που του άρεσε, γλείψε-φτύσε το έλεγε η μάνα του, επιτέθηκε στον φίλο καθηγητή, όχι φυσικά επί προσωπικού, κάτι για τον Καβάφη και την Ιστορία, είχε δεν είχε τον στρίμωξε τον Παζαρά, που ήταν γνώστης και μελετητής, αλλά δεν είχε στον εγκέφαλο το πυρωμένο σίδερο του άλλου. Και του απέδειξε μέσα σε σαράντα λεπτά, τρώγοντας με τα χέρια και απαγγέλλοντας χωρία και στίχους, ότι ο Καβάφης είχε ποιητική ιδεολογία και πολιτική ηθική κάπως διαφορετική από όσα έγραφε κομπάζοντας ο κύριος καθηγητής στο πανόδετο ερμηνευτικό του υπόμνημα. Ο Παζαράς δεν είπε τίποτα, χαμογελούσε φιλόξενα και έβαζε κρασί. Μέσα στο χρόνο δημοσίευσε μονογραφία που αξιοποιούσε τις παρατηρήσεις του προσκεκλημένου του, χωρίς φυσικά να τον αναφέρει. Και ο Αστερίου εννόησε για τα καλά αυτό που ήξεραν όλοι, ότι τα γραπτά μένουν.

Ο Σουκιούρογλου συμπαθούσε τον καθηγητή. Φυσικά τον φοβόταν, όπως όλοι, ποτέ δεν ήξερε τι να περιμένει, καλή κουβέντα ή βρομόλογο. Σεβόταν το μυαλό του και τη θέση του, το στιλπνό όνομα που είχε ως μελετητής της Νεότερης Ιστορίας. Πριν χτυπήσει την πόρτα του, έπιανε πάντα το στομάχι με το χέρι του προστατευτικά.

Σήμερα είχαν προγραμματισμένο ραντεβού, να συζητήσουν για τη διατριβή. Είχαν ανακύψει ορισμένα ζητήματα ερευνητικής τακτικής. Ο Σουκιούρογλου μύρισε στον αέρα το μπαρούτι, μόλις μπήκε. Στάθηκε όρθιος, περίμενε να του πει ο καθηγητής να καθίσει.

Ο Αστερίου είχε ανεβάσει πυρετό στη συνεδρίαση του τμήματος, τριάντα οκτώ και οκτώ απ' τη σκασίλα του. Φώναξε, χτύπησε το χέρι στο τραπέζι. Όταν κατάλαβε την αδυναμία του να επιβάλει την άποψή του, αποχώρησε.

– Ήταν γενναία υποψηφιότητα, σχολίασε με θέρμη στον Σουκιούρογλου. Την έκοψαν γι' ανθυπολεπτομέρειες. Βέβαια, αν ο υποψήφιος έκανε έρευνα γραφείου, από εκείνες που εκπονούνται σταυροπόδι, θα τον ψήφιζαν, συνέχισε. Τα θέματα που καίνε δεν τα πιάνουμε, τα αφήνουμε να μπαγιατεύσουν πρώτα. Δεν εννοούν να καταλάβουν ότι Ιστορία είναι...

Κρέμασε τη φράση του χωρίς να την τελειώσει.

– Μαλάκες, ξέσπασε.

Ο Σουκιούρογλου δε μίλησε.

Είχε ακούσει τα κουτσομπολιά στο σπουδαστήριο, βούιξε η σχολή, ιδίως όταν ο Μανιάτης της Κλασικής Αρχαιολογίας, θρεμμένος σε αμερικανικά πανεπιστήμια, έβγαλε φωνή, γιατί τα είχε μαζεμένα στον Αστερίου, έβγα έξω, ρε, κι άπλωσε τις χερούκλες του, που δε σήκωναν αντίρρηση. Οι υπόλοιποι κατάπιαν τη γλώσσα τους, αυτή ήταν φράση για ταβέρνα, όχι για συνεδρίαση, σχολίαζαν αργότερα, αλλά κανείς δεν τόλμησε να το πει στην ώρα του. Ο Αστερίου αποχώρησε εντός πενταλέπτου από τη δημογεροντία των σοφών, εμπύρετος.

– Θα 'ρθεις μαζί μου στο μάθημα; τον ρώτησε ο καθηγητής. Αρχίζει σε λίγο. Τελείωσε η συνέλευση;

Ο Σουκιούρογλου δεν ήξερε τι να απαντήσει. Ανέβηκε στον τρίτο όροφο τοίχο τοίχο, προσέχοντας να μην πέσει πάνω στους ταραξίες.

– Μπα, συνεχίζουν, απάντησε. Απ’ ό,τι είδα, θα τραβήξουν ως αργά.

Ο Μίλτος Τσάκας, πατέρας του Στράτου, στάθηκε στην πόρτα του καφενείου με τα πόδια ανοιχτά. Έκανε το σήμα της νίκης με τα δυο του χέρια.

– Κέρνα τσίπουρο τα παιδιά, είπε στον καφετζή κι όταν τον είδε να σηκώνει το μπουκάλι που είχε πάνω στο ψυγείο, όχι από αυτό, πρόσταξε, από το καλό, εκείνο που έχεις κρυμμένο.

Ο καφετζής άνοιξε το ντουλάπι και έβγαλε ένα μπουκάλι Ballantines, που είχε γεμίσει στη Γαλάτιστα με τριπλοβρασιά. Τους σέρβιρε όλους. Ο Μίλτος σήκωσε το ποτήρι και ευχήθηκε:

– Σήμερα πεθαίνει η Δεξιά. Στην υγεία του Αντρέα. Καλή μας κυβέρνηση, ρε.

Τρεις τέσσερις δεν ύψωσαν το ποτήρι τους. Ο Ντόκος μάλιστα, καραμανλικός κόκαλο, σηκώθηκε από τη θέση του. Έκανε να φύγει.

– Πάνε τα μεγαλεία σας, σχολίασε ο Μίλτος. Ό,τι φάγατε φάγατε. Τσακίδια τώρα.

Ο Ντόκος, που είχε θεό του τον Καραμανλή –*Σερραίο βλάχα*ρο τον έλεγε η Φανή κρυφά, μην την ακούσει και του έρθει αποπληξία– και σημαία του τα μετρημένα λόγια, άστραψε από μέσα του. Γύρισε απότομα την πλάτη.

– Ουστ, ρε φασισταριό, φώναξε ο Μίλτος, την ώρα που έκλεινε η πόρτα.

Ο Μηνάς, ένας θερμοκέφαλος δημόσιος υπάλληλος, συνάδελφος του Ντόκου, σηκώθηκε από την καρέκλα του, στάθηκε μπρος στον Μίλτο κι έβγαλε επιδεικτικά από το πορτοφόλι του ένα πάκο χιλιάρικα. Τα μέτρησε πάνω στο τραπέζι.

– Το στοίχημα που σου χρωστάω.

Ο Τσάκας κούνησε το κεφάλι. Τα λεφτά δε χωρούσαν στην κωλοτσέπη, έμεινε να τα κοιτάει, ώσπου τα δίπλωσε ξανά και τα στρίμωσε στις μπροστινές τσέπες.

Οι υπόλοιποι συνάδελφοι δεν είχαν τον Μηνά περί πολλού, τον φώναζαν μπουμπουνοκέφαλο. Ο Ντόκος τον υπερασπιζόταν. *Είναι φιλότιμος*, τους έλεγε, ο μόνος που αναλάμβανε τις αγγαρείες με χαμόγελο. Το γραφείο του ήταν πάντα καθαρό, φρόντιζε να τελειώνει τις δουλειές μέσα στη μέρα. Όμως νευρίαζε συχνά, έπαιρνε φωτιά εύκολα. Όλοι είχανε προηγούμενα μαζί του, εξόν από τον Ντόκο.

Γι' αυτό και η γυναίκα του Μηνά έτρεξε κατευθείαν σ' αυτόν, ο άχρηστος, στοιχημάτισε τα λεφτά για το φροντιστήριο του παιδιού, ωρυόταν. *Και να πεις πως είδαμε ψωμί απ' αυτούς*, φρούμαξε. Το βλέφαρό της, πάνω δεξιά, πετάριζε τσαντισμένο.

Ο Ντόκος είχε τη λέξη παιδί περί πολλού – κι ακόμα περισσότερο τη μόρφωση. Προσπάθησε να την ησυχάσει.

Δεκέμβριος 2008: Πορείες και συνθήματα. Μια μεγάλη φωτιά σε μια μεγάλη σχολή. Και μια φράση που εκτοξεύεται με δύναμη: *Απόψε δεν έχουμε φίλους.*

Οκτώβριος 1981-1989: Ένας ανυποψίαστος –μα αποφασισμένος– ιστορικός ερευνά το απαγορευμένο θέμα των δωσίλογων και τις γερμανοφασιστικές οργανώσεις στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Από παντού, πέφτουν να τον φάνε.

1934-1944: Ναζιστική Γερμανία, κατεχόμενη Θεσσαλονίκη. Εβραίοι, Έλληνες, Γερμανοί. Μαυραγορίτες, κατηχητικά, φυλακές και συσσίτια. Προδότες και πατριώτες.

Ένα μυθιστόρημα για τρεις γενιές Ελλήνων που προσπαθούν να ζήσουν τη ζωή τους, την ώρα που η Ιστορία δείχνει τα δόντια της. Γονείς και παιδιά, φοιτητές, μαθητές, πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, μπακάληδες και αλάνια, γιαγιάδες και υπάλληλοι, συνδικαλιστές και ουδετερόφιλοι μαθαίνουν μια και καλή πως πρώτα κοιτάς πού χύθηκε το αίμα σου και ύστερα διαλέγεις πλευρά.

Ποια είναι η σωστή και ποια η λάθος απόφαση, όταν ο κόσμος γύρω καίγεται;

Πώς τσακίζεται η θεωρία στην πράξη;

Και ποιος μας βεβαίωσε, παρακαλώ, πως αυτή η χώρα ποτέ δεν πεθαίνει;

ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ ΔΥΝΑΤΟ ΣΑΝ ΣΥΝΘΗΜΑ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ

ΤΙΜΗ: 5,50€

ISBN 978-618-03-1420-5

9 786180 314205

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 81420